

Телетов О.С.
Сумський державний університет

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Із сукупності дефініцій *інновація* за найбільш узагальнену і тому найприйнятнішу можна вважати таку – “комплексний процес створення, розповсюдження та використання нового практичного нововведення для задоволення людських потреб, що постійно змінюються під закономірним впливом розвитку суспільства і виникненням, відповідно до них, змін в соціальному та речовому середовищі”.

Але, інноваційний розвиток, значною мірою, суперечливе явище. Первісними є *протиріччя* між *інноваційною* та *традиційною діяльністю*, але на практиці ще гостріший характер набувають протиріччя всередині самої інноваційної діяльності – між радикальними її видами, та тими, що вдосконалюються. Вдосконалюючі інновації добре співіснують з існуючими організаційними структурами, еволюційно вписуючися в них, а радикальні, вибухаючи в їх середині, викликають сильну протидію. Другий тип протиріч пов’язаний із розподілом праці між учасниками інноваційного процесу: ініціаторами, організаторами, розробниками, виробниками, користувачами та іншими суб’єктами економічної діяльності. Кожна з таких груп має свої (корпоративні) інтереси, що нерідко істотно відрізняються від інтересів інших. Саме це і визначає і їх різне ставлення до конкретної інновації, яке може приймати самі різні форми між полярними полюсами: *ініціативи і сприяння* та *бездіяльності і протидії*.

Динамічний інноваційний науково-технічний та економічний розвиток країн світу дає змогу із загальної сукупності людської діяльності виділити чотири типи існуючих інновацій. Перші – стосуються потреб економіки та виробництва (створення нової продукції, нових технологій, галузеві тощо), другі – соціальних і побутових потреб людини, треті – освіти та духовного світу людини, четверті – політичних (зовнішніх і внутрішніх) проблем. 1. *Протиріччя* при переході до застосування деяких *нової продукції, нових технологій, галузеві* стосуються, наприклад: заміни традиційних товарів широкого вжитку їх разовими варіантами, які не є покращанням якісних характеристик саме продукту; нових технологій заміни природних матеріалів штучними, недовговічними або взагалі шкідливими для людини; аграрної галузі, для якого інтенсивне використання хімічних добрив для сільських угідь привело до того, що через 20–30 років після початку їх застосування різко збільшилися відповідні онкозахворювання та зменшився середній вік життя людини. 2. Другі *протиріччя* – у задоволенні *соціальних і побутових потреб людини*. Так, швидке вирощування та термінове приготування харчових продуктів, що є генomodифікованими, призвело до ожиріння значної частини населення багатьох країн. Інноваційна реклама, яка пропонує не новий продукт, а стиль життя обов’язково разом із пляшкою пива, вже згубно вплинуло на ціле покоління молодих людей, які вважають людськими цінностями не вести здоровий образ життя чи мати багатодітну родину, а щоденно пити пиво. 3. Інновації у далеко не найкращий бік змінюють *духовний світ людини*. Якщо елементарна рахівниця постійно “тренувала мозок” того, хто нею користувався, а не знати таблицю множення було соромно, то зараз багато таких, хто, натискаючи кнопки калькулятора, вважає останнє взагалі зайвим, читання книжок замінюється інтернетним сурогатом, знання та творчу майстерність особи при вступі до вищих навчальних закладів замінюють тести, які придатні тільки для тих чи інших телевізійних ігор, спілкування між людьми замінюють ті чи інші віртуальні контакти. 4. *Протиріччя* інновацій в *політиці* стосуються *зовнішніх* нововведень, коли, наприклад, розроблені сценарії так званих кольорових революцій, призводять до створення нових досі невідомих в Україні, Грузії, Киргизстані та інших країнах *проблем*, або *внутрішніх*, коли використання інноваційних політтехнологій роблять практично неможливим прихід до влади партіям чи окремим особистостям, що дійсно є представниками, наприклад, людей найманої праці, середня кількість яких серед населення будь-якої країни не менше 90%, а просують представників капіталу та власників “заводів, земель, пароплавів”, кількість яких ніяк не більше 10% серед населення тієї чи іншої держави.

Комплексний та суперечливий характер інновації означає, що для її успіху важливим є і синергетичний ефект, який базується на тому, що, наприклад, технічна інновація має бути ще й підкріплена покращанням організаційних, економічних та інших параметрів, політична – соціальних, правових тощо. Але й тут існують певні протиріччя. Інновації в банківській діяльності, особливо це характерно для банків США, провокують виникнення глобальних криз, що виникають приблизно через 40 років (криза 30-х, 70-х років минулого століття та 2008–2010 рр. нинішнього, дрібніших – один раз на 10 років: кінець 70-х, 80-х, 90-х років), а бажання підтримати ті чи інші країни, що інтегровані до загальноєвропейської економіки, позначаються на стабільності валюти (приклад з кризовим економічним станом Ісландії, Греції, та деяких інших держав Європи).

Таким чином зрозуміло, що сучасний інноваційний розвиток значною мірою носить суперечливий характер. Безумовно, для сталого розвитку економіки та постійного зростання добробуту населення альтернативи інноваційному розвитку будь-якої країни немає, але підходити до його впровадження потрібно комплексно, піклуючись про спільну економічну ефективність запропонованих нововведень.